

Legnagyobb könyvtárunk, az Országos Széchényi Könyvtár, november 26-án ünnepli alapításának 150. évfordulóját. Alapítója, Széchényi Ferenc, Széchényi István apja, kora haladó értelmiségének, tudósainak ösztönzésére 1802-ben saját gyűjteményét ajánlotta fel a magyar nemzeti könyvtár céljaira. Európa jelentősebb nemzeti államaiban ekkor már mindenfelé megszervezték a nemzeti könyvtárakat, amelyeknek törzsanyagát többnyire az uralkodóház udvari könyvtára alkotta. A gyarmati sorba súlylyesztett Magyarországon sző sem lehetett arról, hogy az idegen és reakciós uralkodóház a nemzeti könyvtár létrehozását támogassa. Nem is járult hozzá, hogy Széchényi Ferenc alapítványát „nemzeti könyvtár”-nak nevezzék. Hosszas huza-vona után csak az „országos könyvtár” elnevezést engedélyezte. Fél, irtózt minden nemzeti jellegű megmozdulástól. Széchényi Ferenc alapítólevelében azonban világosan kifejezésre jut az a cél és szándék, hogy gyűjteményével a nemzeti könyvtár alapját vessen meg. Erre céltudatosan gyűjtött könyvtára, tartalmát tekintve is, alkalmas volt. Évtizedeken át rendszeresen gyűjtötte a külföldi tudományos és klasszikus irodalmi alkotásokat, főként pedig a magyarországi és külföldi magyar vagy magyar vonatkozású könyveket, egyéb nyomdatermékeket és kéziratokat.

Széchényi 18.000 darabból álló alapítványa az idegen kormányzat minden gáncsvetése ellenére is rohamosan növekedett. A mi nemzeti könyvtárunk valóban a szegények és gazdagok adományaiból, vásárlásaiból nőtt magygyá. 1846-ban, amikor a könyvtár jelenlegi helyére, a Magyar Nemzeti Múzeum épületébe költözött, állománya már 150.000 kötetet számlált. Ma több mint 1.300.000 könyv és folyóirat kötelete van: gyűjteményeinek összességére pedig a kéziratokkal, zeneművekkel, térképekkel, plakát- és aprónyomatványokkal együtt mintegy 4 millió darab. Az Országos Széchényi Könyvtár páratlanul gazdag gyűjteménye, az ajándékokon és vásárlásokon kívül, részben az úgynevezett nyomdai kötelesempéldányokból szaporodott. Bármilyen rendszertelen is volt a kötelesempéldány-beszolgáltatás a multban, mégis jelentősen hozzájárult ahhoz, hogy ma magyar könyvekből, hírlapokból, folyóiratokból az Országos Széchényi Könyvtárnak van a legteljesebb állománya. De a magyar írók kéziratának is az Országos Széchényi Könyvtárban található a legnagyobb és legértékesebb gyűjteménye.

A könyvtár által begyűjtött sokféle anyag más és más feldolgozást, kezelést, raktározást kíván. Így történt, hogy idők folyamán a speciális osztályok (Hírlaptár, Kézirattár, Térképtár, Zeneműtár, Plakát és Aprónyomatványtár, Színháztörténeli Gyűjtemény) egész sorát kellett megszervezni. Ma az Országos Széchényi Könyvtár az ország legdifferenciáltabb, legsokrétűbb könyvtára.

A multban az Országos Széchényi Könyvtár csak részben tudta betölteni a nemzeti könyvtár hivatását. Sem gyűjteményeit nem tudta kellő tervszerűséggel és átfogó arányokban fejleszteni (különösen a külföldi

irodalom beszerzésében mutatkozott erős visszaesés az első világháború óta), sem értékes anyaga nem juthatott el a kutatók, az olvasók szélesebb rétegéhez. A könyvtár arisztokratikus elzárkózottságban élt. A polgári korszaknak, a Horváth-fasizmusnak nem volt érdeke, hogy az osztályuralmát támogató szűk rétegen kívül, bárki számára is hozzáférhetővé tegye a könyvtárat.

A felszabadulás óta

azonban gyökeresen megváltozott a helyzete. Az Országos Széchényi Könyvtár rohamosan fejlődésnek indult s már a hároméves terv idején megteremtette az előfeltételeit annak, hogy szélesre tárja kapuit az olvasók előtt. Elsőrendű feladatának tekintette, hogy széles rétegeket szervezen olvasótáborába, s ezen keresztül minden erejével támogassa a népművelést, a főiskolák és egyetemek oktatómunkáját és a tudományos kutatást. Céljaul tűzte ki, hogy írókkal, tudósainkkal vállvetve, pártos, harcoss részese legyen kulturális forradalmunknak.

S ezt nem csak gyűjteményeink tervszerű fejlesztésé-

Budapestre vonatkozó ujságikkek

Szerző: **Az Országos**
Cím: **Széchényi Könyvtár 150 éves**
Forrás: **Tudomány**

(Hely) (Idő) (Köt. v. füz.) (Oldal)

1952. XI. 20.

Osztályozás

027.1
O.Sz.K.

Idő: 1952. u.

Személy:

Helyszám:

Szorgos munka folyik a Széchényi könyvtár nagy olvasótermében.

vel, katalógushálózatunk széleskörű kiépítésével, ajánló-, szak- és általános bibliográfiák kiadásával és a könyvtártudomány elvi kérdéseinek kidolgozásával, hanem a könyv- és könyvtárpropaganda messzeható eszközeivel kívánjuk elérni. Segítségünkre vannak ebben a Szovjetunió gazdag könyvtári tapasztalatai s főként a hatalmas Lenin Könyvtár példája.

A könyvtár olvasóinak

és a kiváló könyveknek száma az utolsó években ugrásszerűen emelkedett. 1950-ben már meghaladta a háború előtti legmagasabb forgalom kétszeresét, 1951-ben ez a szám öt-hatszorosára emelkedett s a könyvtár 117.603 olvasója 253.127 művet kért ki. Az ezévi adatok pedig már ezeket a számokat is messze túlszárnyalják. Kapcsolataink a népművelés számos fontos ir-

A Széchényi könyvtár anyagából: Zrínyi Miklós költeményei első kiadásának címlapja

fézményeivel is rendszeressé váltak. Filmgyártásunk, drama-

turgok, színházi rendezők, a Rádió, a könyvkiadók, a folyóiratszerkesztőségek és újságok szinte naponta veszik igénybe a könyvtár különböző gyűjteményeit, még az olyanokat is, mint a Régi és Ritka Nyomatványok Tára, Kézirattár, Zeneműtár, Színháztörténeli Osztály, Plakátár, amelyeket azelőtt egy-két tudományos dolgozón kívül alig keresett fel valaki.

Az Országos Széchényi Könyvtárnak valóban népi demokráciánk adta meg csak a lehetőséget, hogy betöltsen a nemzeti könyvtár feladatait; megnyílt előtte a fejlődés szabad útja. A minisztertanácsnak ez év májusában a könyvtárügy fejlesztéséről hozott határozata kijelölte számára azokat a feladatokat, amelyeket, mint nemzeti könyvtárnak, a szocializmus építésében el kell látnia. A minisztertanács határozatából két döntő mozzanatot kell kiemelnünk: egyrészt megteremtette a magyar könyvtárügy egységes szervezetét, másrészt meghatározta az Országos Széchényi Könyvtár fejlesztésének perspektíváit és azt a funkciót, amely a tömeg- és tudományos könyvtárak munkájának szakmai segítésében és irányításában könyvtárunkra vár. Az új feladatok ellátására

még a nyár folyamán átszer-
veztük és kibővítettük a könyv-
tár egyes osztályait és felállí-
tottuk a Módszertani Osztályt.
Ennek az új osztálynak kell a
megyei könyvtárak hálózatán
keresztül elsősorban tömeg-
könyvtáraink munkájához meg-
adni minden elvi és szakmai
gyakorlati támogatást.

Pártunk és kormányzatunk az
Országos Széchényi Könyvtárat
meszemenően segíti abban,
hogyan megsokasodott feladatait
megvalósíthassa. A könyvtár
fejlődését legsúlyosabban gátló
körülmeny a foytogató hely-
hiány. A dolgozó nép állama
korszerűen felszerelt új könyv-
tárépület emelésével kíván ezen
a bajon segíteni.

Most az Országos Széchényi
Könyvtár fennállásának 150.
évfordulója alkalmából könyv-
tárunk a magyar könyvtárügy
történeti fejlődéséről kiállítást
rendez, amely november 27-én
nyílik meg a Magyar Nemzeti
Múzeum dísztermében. Ugyan-
csak a jubileum alkalmával
rendezi a Népművelési Minisz-
térium november 28—29-én a
Magyar Tudományos Akadémia
dísztermében az első Országos
Könyvtáros Konferenciát. En-
nek célja, hogy megvitassa azo-
kat a soron következő legfonto-
sabb feladatokat, amelyek a
kultúrforradalom nagyszerű har-
cában könyvtáraink előtt áll-
nak.

Varjas Béla